

Nr 244.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t dels under femte huvudtiteln, punkterna 26—28, dels ock under kapitalbudgeten, socialdepartementet, punkterna 4—6 och 8—11, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna vissa anslag till främjande av bostadsförsörjningen.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 235, under åbe-ropande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 18 april 1947, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av chefen för socialdepartementet förordade grunder för omläggning av den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, beträffande särskilda bostadsrabatter (trekronorsbidrag) den 1 juli 1947 och i övrigt den 1 juli 1948;

II. godkänna av departementschefen förordade ändringar i olika avseenden från och med tidpunkt under budgetåret 1947/48 av gällande bestämmelser för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen;

III. medgiva, att räntefoten för förbättringslån och lantarbetarbostads-lån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1947/48, bestämmas till 3,25 procent;

IV. för budgetåret 1947/48 anvisa *dels* under V huvudtiteln, till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å tertiärlån för vissa bostadsbyggnadsföretag ett förslagsanslag av 225 000 kronor; till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer ett förslagsanslag av 13 000 000 kronor; till Särskilda bostadsrabatter ett reservationsanslag av 500 000 kronor; till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor; till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor; *dels* under statens utlåningsfonder, till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer ett investeringsanslag av 70 000 000 kronor; till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor; till Lånefonden för bostadsbyggande ett investerings-

anslag av 100 000 000 kronor; *dels ock* under fonden för låneunderstöd, till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 64 000 000 kronor; till Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 37 500 000 kronor; till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor och till Lån till bostadsförbättringsverksamhet ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

I berörda proposition (nr 235) har Kungl. Maj:t jämväl framlagt förslag beträffande anslag till statens byggnadslånebyrå, vilka förslag riksdagen redan bifallit.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen nr 285 angående prisutjämningsavgifter m. m., under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 9 maj 1947, med ändring därutinnan av i propositionen nr 235 gjord hemställan, föreslagit riksdagen att anvisa investeringsanslaget till Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet med ett belopp av 40 300 000 kronor.

Sistnämnda proposition har hänvisats till statsutskottet allenast i vad avser tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. I övrigt har propositionen hänvisats till bevillningsutskottet.

Bostadssociala utredningen avgav den 28 december 1945 första delen av sitt slutbetänkande (SOU 1945: 63) innefattande allmänna riktlinjer för den framtida bostadspolitiken samt förslag till låne- och bidragsformer. Av i betänkandet framlagda förslag ha endast de som avse långivningen för flerfamiljshus behandlats i propositionen den 10 maj 1946 (nr 279) angående vissa åtgärder för främjande av bostadsförsörjningen. Utredningen har nyligen avgivit andra delen av sitt slutbetänkande. I förevarande proposition har upptagits huvudparten av de förslag, som framförts i slutbetänkandets första del och icke behandlats i propositionen nr 279/1946.

Över slutbetänkandet, del I, ha efter remiss *utlåtanden* avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer (statsrådsprotokollet s. 3 och 4).

Propositionerna.

Den allmänna bostadspolitikens målsättning, metoder och organisation.

Chefen för socialdepartementet har på s. 5—11 i propositionen nr 235 angivit sin uppfattning i fråga om den bostadspolitiska målsättningen, på s. 18—22 ur vissa principiella synpunkter behandlat bostadssociala utredningens förslag till bostadspolitiska åtgärder och på s. 27—29 anfört principiella synpunkter på den allmänna bostadspolitikens organisation. Beträffande departementschefens ställningstaganden i dessa frågor får utskottet hänvisa till propositionen.

Lån och bidrag till flerfamiljshus.

Frågan om lån och bidrag till flerfamiljshus behandlas på s. 112—130. De bestämmelser, vilka trädde i kraft den 1 juli 1946, samt i propositionen framlagda förslag till ändringar av dessa bestämmelser ha sammanfattats på följande sätt.

A. Redan vid 1946 års riksdag fastställda grunder för lån och bidrag till flerfamiljshus.

1. Tertiärlån.

a. *Ränta*: 3 procent.

b. Följande *lånegränser* gälla:

för *kommun* samt *allmännyttiga bostadsföretag*, varmed förstås sådana som arbeta utan enskilt vinstsyfte samt under medverkan och tillsyn av vederbörande kommun, i normala fall 70—100 och i undantagsfall 60—100 procent av avkastningsvärdet;

för *kooperativt organiserade företag*, som arbeta utan enskilt vinstsyfte och under betryggande kontroll, i normala fall 70—95 och i undantagsfall 60—95 procent av avkastningsvärdet;

för *övriga företag*, i normala fall 70—85, i undantagsfall 60—85 procent av avkastningsvärdet; då synnerliga skäl därtill föreligga, kan lånets övre gräns höjas till 90 procent av sagda värde.

c. *Amortering* skall verkställas med årligen lika stor del av lånets ursprungliga belopp under en tid av

beträffande nyuppfört stenhus	40 år
» » trähus	30 år
» ombyggt stenhus	högst 40 år
» » trähus	högst 30 år.

Enskilt företag skall under de 10 första åren av lånets löptid utöver nyssnämnda amortering verkställa en extra amortering, utgörande per år 1,5 procent av tertiärlånets ursprungliga belopp.

d. *Hyreskontroll*. Hyrorna fastställas av det lånebeviljande organet med ledning av självkostnadsprincipen och få ej höjas utan medgivande av nämnda organ.

e. *Räntegaranti*. Låntagaren garanteras under en period av 10 år en ränta av 3 procent å primärlån och en däremot svarande ränta å sekundärlån med den inskränkningsen att, om räntan å ifrågavarande lån under garantitiden stiger, eftergift kan medgivas eller redan utgående eftergift höjas med belopp motsvarande högst en procent av primär- och sekundärlånen.

2. Tilläggsloan.

Sådant lån — vilket har subventionskaraktär — utgår å orter, där hyresläget är lågt och inkomstläget tillika sådant, att risk föreligger att nyproduktionen av bostäder helt hämmas, om icke subvention lämnas. Dessa orter, fördelade på fyra grupper, angivas av Kungl. Maj:t efter förslag av byggnadslänebyrån. Tilläggsloan utgår med belopp, motsvarande det kapitaliserade värdet av ett för företaget beräknat bidrag, som för de fyra ortsgrupperna uppgår till respektive 40 öre, 80 öre, en krona 20 öre och en krona 60 öre per kvadratmeter lägenhetsyta. Avdrag med 3 kronor per kvadratmeter lokalyta göres då byggnaden innehåller lokaler, vilka kunna upplåtas mot hyror avsevärt överstigande för bostadslägenheter utgående hyror. Det förutsattes att ett belopp motsvarande en fjärdedel av tilläggsloanet regelmässigt utgår som subvention från vederbörande kommun.

B. Ändringsförslag beträffande grunderna för lån och bidrag till flerfamiljshus.

I avseende å nyss angivna bestämmelser om tertiär- och tilläggsloan till flerfamiljshus förordas i denna proposition beträffande villkoren för tertiärloan följande ändringar, vilka äro avsedda att träda i kraft den 1 juli 1947.

1. *Beträffande lånegränserna* förordas att det lånebeviljande organet erhåller ökade möjligheter att då särskilda skäl därtill föreligga till enskilda företag bevilja lån intill 90 procent av avkastningsvärdet.

2. I fråga om *amorteringsvillkoren* förordas att den extra amorteringen beträffande enskilda företag begränsas till en procent av tertiärloanets ursprungliga belopp under de sex första åren av lånets löptid.

Lån och bidrag till enfamiljshus.

Lån och bidrag till enfamiljshus, varmed förstås hus innehållande högst 2 lägenheter, behandlas på s. 29—77. De där framlagda förslagen, vilka äro avsedda att träda i kraft den 1 juli 1948, sammanfattas i propositionen på följande sätt.

A. Följande låne- och bidragsformer för enfamiljshus föreslås ersatta med ett egnahemsloan, till vilket knytes en kapitalsubvention i form av en räntefri stående del av lånet:

- 1) tertiärloan till enfamiljshus;
- 2) bostadsanskaffningsloan och härtill knutet tilläggsloan till egnahem för mindre bemedlade, barnrika familjer;
- 3) bostadsegnahemsloan och härtill knutet tilläggsloan;
- 4) jordbruksegnahemsloan i vad det avser nybyggnad av bostadshus å jordbruksfastighet;
- 5) nybyggnadsloan;
- 6) förbättringsloan;

7) förbättringsbidrag i vad det avser ombyggnad som i fråga om resultatet är likvärdig med nybyggnad; samt

8) arbetarsmåbrukslån och härtill knutet bidrag.

Lantarbetarbostadslån och -bidrag förutsätts alltså komma att alltjämt beviljas i enlighet med nu gällande bestämmelser.

B. Villkor för det nya egnahemslånet och den till detta knutna kapitalsubventionen.

1. *Ränta*: 3 procent.

2. Följande *lånegränser* föreslås:

a. då kapitalsubvention utgår, 50—90 procent av belåningsvärdet, vilket skall överensstämma med den godtagbara produktionskostnaden; om lån mellan 0 och 50 procent icke kan erhållas i öppna marknaden till 3 procents ränta eller andra särskilda skäl kunna anföras, bör möjlighet föreligga att erhålla lån mellan 0 och 90 procent av belåningsvärdet.

b. då kapitalsubvention *icke* utgår, övre lånegräns 75 procent av belåningsvärdet, i övrigt samma lånegränser som då kapitalsubvention utgår.

3. *Amortering* skall verkställas av den del av lånet som ligger över 50 procent av belåningsvärdet under en period av, då fråga är om nybyggnad, 25 år (annuitet = 5,71) och, då fråga är om ombyggnad, högst 25 år. Den del av lånet som ligger mellan 0 och 50 procent av belåningsvärdet är sålunda amorteringsfri. Då familjebostadsbidrag för familjer med stort barnantal tillsammans med bränslebidrag (se under III. Bostadsrabatter) överstiger kapitalkostnaden, verkställs extraamortering svarande mot det överstigande beloppet.

4. *Kapitalsubvention* skall utgå i form av räntefri stående del av egnahemslånet med ett belopp av, beträffande nybyggnad av egnahem, 4 000 kronor, tvåfamiljshus 6 000 kronor samt, beträffande ombyggnad som i fråga om resultatet är likvärdig med nybyggnad, 20 procent av den godtagbara ombyggnadskostnaden, dock högst 4 000 kronor för egnahem och 6 000 kronor för tvåfamiljshus. (*Beträffande det särskilda villkor som föreslås gälla för kapitalsubvention, se under II. B. 5. b.*)

5. Villkor beträffande *lägenhetens storlek och utrustning*.

a. Minimikrav: på landsbygden 2 rum och kök, lägenhetsyta omkring 60 kvadratmeter, i stadssamhällen 3 rum och kök, omkring 70 kvadratmeter; vatten- och avloppsledningar inom lägenheten, förutsatt att vatten och avlopp kan ordnas inom rimliga kostnader, samt i regel centralvärme och badmöjlighet.

b. *Såsom särskilt villkor för erhållande av kapitalsubvention* föreslås att lägenhetsytan skall utgöra högst omkring 120 kvadratmeter i enlighet med byggnadslånebyråns nuvarande praxis.

Föreslagna bestämmelser om familjebostadsbidrag och bränslebidrag till familjer med minst två minderåriga barn i vissa egnahem återfinnas under den närmast följande rubriken.

Bostadsrabatter.

På s. 77—111 framläggas förslag om till familjen knutna statliga subventioner för bostadsändamål, vilka subventioner erhållit den sammanfattande beteckningen bostadsrabatter. De framlagda förslagen ha sammanfattats på följande sätt.

A. Familjebostadsbidrag.

1. Villkor beträffande familjerna:

minst två barn under 16 år,
mannens och hustruns sammanlagda beskattningsbara årsinkomst (enligt den i prop. nr 212/1947 föreslagna statliga inkomsttaxeringen) högst 4 000 kronor i fråga om tvåbarnsfamiljer, innan den nya statliga inkomsttaxeringen genomförts motsvarande inkomststreck enligt nu gällande taxeringsbestämmelser; högre inkomststreck för familjer med flera barn, sålunda 7 000 kronor för familj med fem minderåriga barn; inkomstprövning vart femte år.

2. Villkor beträffande lägenhetens storlek:

a. Lägenheter i nyuppförda flerfamiljshus: minst 2 rum och kök med en lägenhetsyta av minst 50 kvadratmeter.

b. Lägenheter i nyuppförda enfamiljshus: på landsbygden minst 2 rum och kök med en lägenhetsyta av omkring 60 kvadratmeter, i stads-samhällen minst 3 rum och kök med en lägenhetsyta av omkring 70 kvadratmeter samt i båda fallen en maximiyta av cirka 120 kvadratmeter i enlighet med byggnadslånebyråns praxis.

3. Villkor beträffande lägenhetens utrustning:

a. Lägenheter i nyuppförda flerfamiljshus: vatten och avlopp, centralvärme, w. c., enskilt badrum.

b. Lägenheter i enfamiljshus, uppförda efter den 1 juli 1948: inga obligatoriska krav men, där vatten och avlopp kan ordnas inom rimliga kostnader, vatten- och avloppsledningar inom lägenheten samt i regel centralvärme och badmöjlighet.

4. Allmänna krav på byggnadernas tekniska standard samt på miljön:

Köksutrustningen bör vara tillfredsställande, biutrymmena tillräckliga; i fråga om bostäder i stadssamhällen bör tillses att dessa äro inrymda i hus av lämplig typ för familjer med barn och belägna inom område, där möjligheterna för barnens utevistelse och lek äro gynnsamma.

5. Bidragets storlek:

a. Familjer i nyuppförda flerfamiljshus föreslås erhålla ett årligt bidrag av 130 kronor per barn.

b. Familjer i ny- eller ombyggda egnahem, finansierade med det nya egnahemslånet, föreslås erhålla ett årligt bidrag motsvarande 20 procent

av de ursprungliga kapitalkostnaderna, dock lägst 130 kronor och högst 175 kronor per barn.

6. Bidragets form:

I fråga om familjer i egna hem bör bidraget utgå såsom avdrag å de årliga kapitalkostnaderna, i fråga om familjer i flerfamiljshus såsom avdrag å hyran. Bidrag kan icke utgå kontant. Familjer i egna hem erhålla, därest familjebostadsbidraget tillsammans med det särskilda bränslebidraget (se under B) överstiger de årliga kapitalkostnaderna, den överskjutande delen av bidraget i form av extra amortering å lånet.

B. Bränslebidrag.

1. Allmänt villkor är att familjebostadsbidrag utgår.

2. Bidragets storlek:

175 kronor i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län;

150 kronor i Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län;

125 kronor i Stockholms stad och län, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands, Örebro, Östergötlands, Skaraborgs, Älvsborgs, Jönköpings, Kronobergs, Hallands, Göteborgs och Bohus, Gotlands, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län.

De nya bestämmelserna om familjebostadsbidrag jämte särskilt bränslebidrag föreslås träda i kraft den 1 juli 1948. Frågan om *familjebostadsbidrag till familjer i tidigare uppförda hus* föreslås upptagas till prövning först vid 1948 års riksdag. Huruvida bidrag bör utgå till dylika familjer föreslås göras beroende av bland annat resultatet av en planerad inventering av vissa delar av bostadsbeståndet.

C. Trekronorsbidraget.

1. Villkor beträffande familjerna:

Vederbörande kommun skall avgöra vilka hushåll som böra erhålla dylikt bidrag; det förutsättes emellertid, att det kommer att utgå till hushåll med begränsade inkomster.

2. Villkor beträffande lägenheterna:

Dessa skola vara inrymda i bostadshus, färdigställda efter den 1 juli 1946 och förvaltade av kommun eller allmännyttigt bostadsföretag i den mening, vari detta uttryck togs i 1946 års tertiärlånekungörelse.

3. Bidragets storlek:

Tre kronor per kvadratmeter lägenhetsyta.

Bestämmelserna om trekronorsbidrag föreslås träda i kraft redan den 1 juli 1947.

Särskilda frågor.

Under denna rubrik framläggas vissa förslag beträffande räntegarantien (s. 136—141), bränslebidrag till mindre bemedlade, barnrika familjer i egna hem (s. 141—143), bidrag till anordnande av pensionärshem (s. 143—146) och utbyte av säkerhet, som lämnats för lantarbetarbostadslån m. m. (s. 146—149).

Medelsbehovet under budgetåret 1947/48.

Frågan om medelsbehovet under de olika anslagen budgetåret 1947/48 behandlas — såvitt ej avser anslagen till avlöningar och omkostnader för statens byggnadslånebyrå, beträffande vilka riksdagen redan i annat sammanhang meddelat beslut — i propositionen nr 235 på s. 149—168. Den i propositionen nr 285 vidtagna ökningen av det för tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet äskade beloppet motiveras av prisstegring på trävaror efter avlämnandet av förstnämnda proposition.

Motioner.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

1) två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Gränebo m. fl.* (I: 132) och den andra inom andra kammaren av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.* (II: 213), vari hemställts, att riksdagen måtte anvisa dels ett reservationsanslag av 20 milj. kronor till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden och dels ett investeringsanslag av 15 milj. kronor till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden;

2) två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Gränebo m. fl.* (I: 251) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson i Grönvik m. fl.* (II: 379), vilka motioner hänvisats till statsutskottet i vad de röra organisationen av bostadsförbättringsverksamheten och vari, såvitt nu är i fråga, hemställts, att riksdagen måtte beakta vad i motionerna anförts rörande organisationen av bostadsförbättringsverksamheten beträffande jordbruksfastighet;

3) två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Domö m. fl.* (I: 257) och den andra inom andra kammaren av herr *Skoglund i Doverstorp m. fl.* (II: 389), vilka motioner hänvisats till statsutskottet i vad de röra organisationen av bostadsförbättringsverksamheten och vari, såvitt nu är i fråga, hemställts, att riksdagen måtte taga hänsyn till i motionerna anförda synpunkter på frågan om organisationen av bostadsförbättringsverksamheten beträffande jordbruksfastighet;

4) två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av

herr *Gränebo m. fl.* (I: 306) och den andra inom andra kammaren av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.* (II: 451), vari hemställdt, att riksdagen måtte besluta, att byggnadsvolymen i städer och större tätorter begränsas till högst 60 procent av det beräknade antalet nybyggda lägenheter för nästa år, att räntan å tidigare utlämnade egnahemslån och bostadsanskaffningslån fastställas till samma procentsats, som kommer att gälla för de nya egnahemslånen, att nu gällande grunder för familjebostadsbidragen alltjämt må tillämpas, att avslå förslaget om trekronorsbidrag till vissa familjer, boende i flerfamiljshus, att hemställa hos Kungl. Maj:t att den av 1944 års riksdag beslutade utredningen om byggnadskostnadernas förbilligande tillsättes med det snaraste, att uttala att bostadsbyggandet på landsbygden och i de mindre samhällena icke missgynnas vid fördelningen av de knappa materialtillgångarna, att företaga de sänkningar av vissa anslagsposter, som bli följden av den minskade byggnadsvolymen, samt att beakta övriga i motionen framförda synpunkter;

5) en inom första kammaren av herr *Herlitz* väckt motion (I: 310), vari hemställdt, att riksdagen ville avslå det i propositionen nr 235 under punkt I framlagda förslaget;

6) två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 311) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Stockholm *m. fl.* (II: 455), vari hemställdt, att riksdagen måtte beakta de synpunkter, som i motionerna utvecklats;

7) två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Wehtje m. fl.* (I: 312) och den andra inom andra kammaren av herr *Svedman m. fl.* (II: 456), vari hemställdt, att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag under I och II måtte besluta, att den statliga låne- och bidragsverksamheten måtte anordnas på sätt i motionerna anförts, att anslaget till hyresrabatter åt mindre bemedlade familjer upptages med 10 milj. kronor, att anslaget till särskilda bostadsrabatter å 500 000 kronor slopas, att lånefonden för bostadsbyggande nedsättes till 75 milj. kronor samt att investeringsanslaget till tilläggsån för viss bostadsbyggnadsverksamhet måtte nedsättas till förslagsvis 20 milj. kronor;

8) två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Einar Eriksson m. fl.* (I: 313) och den andra inom andra kammaren av herr *Severin* i Gävle *m. fl.* (II: 457), vari hemställdt, att riksdagen måtte besluta att från och med den 1 juli 1947 förutsättningen för att ett bostadsföretag skall kunna godkännas såsom allmännyttigt skall vara att lägenheterna i företagets hus endast upplåtas såsom hyreslägenheter och att samtliga ledamöter i företagets styrelse utses av vederbörande kommun;

9) en inom andra kammaren av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.* väckt motion (II: 155), vari hemställdt, att riksdagen måtte besluta, att även arbetar-småbrukslåntagare, vilka under något av åren 1935—1940 beviljats arbetar-

småbrukslån, må äga rätt till understöd jämlikt för bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden gällande bestämmelser;

10) en inom andra kammaren av herr *Kempe m. fl.* väckt motion (II: 156), vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om sådan ändring av kungörelsen om tertiär- och tilläggslånen att fastigheter, vilka uppförts med stöd av statliga lån före den 1 juli 1946, skola erhålla en räntesänkning till 3 procent på det av staten investerade kapitalet, och att amorteringstiden förlänges, samt att dessa åtgärder användas för att sänka hyrorna i de berörda fastigheterna;

11) en inom andra kammaren av herrar *Johnsson* i Kastanjegården och *Sandberg* väckt motion (II: 384), vari hemställts, att riksdagen måtte uttala att bostadsförbättringsverksamheten å jordbruksfastighet skall handhavas av de blivande lantbruksnämnderna;

12) en inom andra kammaren av herr *Pettersson* i Ersbacken väckt motion (II: 386), vari hemställts, att riksdagen ville besluta att förbättringsverksamheten å bostäder och ekonomibyggnader å landsbygden uppdrages åt samma organ, t. ex. lantbruksnämnderna;

13) en inom andra kammaren av herr *Mattsson* väckt motion (II: 435), vari hemställts, att riksdagen måtte beakta vad i motionen anförts;

14) en inom andra kammaren av herr *Thapper m. fl.* väckt motion (II: 449), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att även ettbarnsfamiljerna skola komma i åtnjutande av bostadsrabatter efter samma grunder som föreslås för andra barnfamiljer;

15) en inom andra kammaren av herr *Kempe m. fl.* väckt motion (II: 450), vari hemställts, att riksdagen måtte för sin del besluta att avstyrka Kungl. Maj:ts förslag om ändring av bestämmelserna för lån och bidrag till enskilda företagare för uppförandet av flerfamiljshus, att de nya bestämmelser för lån och bidrag till enfamiljshus som föreslås i propositionen skola träda i kraft 1 juli 1947, att enfamiljshus (egnahem), vilka uppförts med stöd av statliga lån före den tid de nya bestämmelserna träda i kraft, även skola komma i åtnjutande av den räntesänkning till 3 procent, som i propositionen föreslås skola komma de nya egnahemslånen till del, att den övre länegränsen för egnahem skall bestämmas efter samma normer som beträffande flerfamiljshus uppförda i allmännyttig regi, d. v. s. till 100 procent till 3 procent ränta, att familjebostadsbidrag skall utgå även till familjer med ett barn, då lägenheten fyller de villkor som stipuleras samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning angående statliga stödåtgärder för att i allmännyttig regi öka produktionen av kollektivhus;

16) en inom andra kammaren av herr *Hansson* i Skediga *m. fl.* väckt motion (II: 453), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta uttala, att familjebostadsbidrag under en övergångsperiod må kunna utgå även till familjer, som bebo bostäder, som icke i allo fylla de uppställda kraven;

17) en inom andra kammaren av herr *Hansson* i Skegrie väckt motion (II: 454), vari hemstälts, att riksdagen måtte uttala, att villkoren för bostadsegenahemslån åt sådana jordbrukare, som icke kunna ställa in-tecknings-säkerhet härför, bliva fullt jämförliga med de villkor, som gälla för andra bostadsegenahemslåntagare;

18) en inom andra kammaren av herr *Larsson* i Östersund *m. fl.* väckt motion (II: 458), vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta, att statliga tertiärlån måtte få avbetalas med jämna annuiteter i stället för föreslagna årligen lika stora kapitalavbetalningar.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna I: 132, 251, 257, 310, 312 och 313 samt II: 155, 156, 384, 386, 435, 449, 450, 451, 453, 454, 455 och 458.

Utskottet.

Vid 1946 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag rörande målsättningen för den framtida bostadspolitiken. Riksdagen anslöt sig till huvuddragen i detta program.

Till frågan om lämpligheten av den i programmet angivna normen för utrymmesstandard, högst två boende per boningsrum, hade riksdagen funnit definitivt ställningstagande böra tills vidare anstå i avvaktan på de förslag rörande statliga bostadsbidrag, som Kungl. Maj:t hade för avsikt att senare framlägga. Enligt Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag skall såsom villkor för erhållande av familjebostadsbidrag bland annat gälla, att lägenheten omfattar minst två rum och kök och har en viss minimiyta. Någon differentiering av minimikraven med hänsyn till familjens storlek förutsattes däremot icke. Normen högst två boende per boningsrum är således allenast avsedd att angiva den utrymmesstandard, som bör eftersträvas på längre sikt. Utskottet har intet att erinra mot vad departementschefen anfört i detta ämne.

Bostadssociala utredningen har räknat med att dess bostadsprogram skulle kunna förverkligas under en tidrymd av 10—15 år. Riksdagen uttalade förra året i detta ämne, bland annat, att målsättningen i fråga om tidsschemat icke borde fastläsas utan lämna utrymme för en viss smidighet. I anslutning till vad departementschefen nu anfört vill utskottet understryka, att förutsättningarna för en bedömning av den takt, i vilken det uppställda programmet kommer att kunna förverkligas, äro begränsade. Vad riksdagen uttalade förra året i fråga om tidsschemat äger alltfört giltighet. Till frågan om ramen för den statliga låne- och bidragsverksamheten under budgetåret 1947/48 återkommer utskottet här nedan vid beräkningen av medelsbehovet under de olika anslagen.

I fråga om de tre slag av åtgärder, som enligt bostadssociala utredningen böra vidtagas, för att den bostadspolitiska målsättningen skall kunna för-

verkligas, har departementschefen anfört vissa principiella synpunkter. Vad först angår kommunernas organisatoriska, planläggande och initiativtagande insatser, har förslag rörande dessa framlagts i särskild proposition (nr 259), vilken hänvisats till lagutskott för förberedande behandling. Beträffande statsunderstöd i form av lån ansluter sig utskottet till departementschefens mening, att lån till såväl en- som flerfamiljshus, som tillkomma genom ny- eller ombyggnad, utgöra förutsättning för ett genomförande av den bostadspolitiska målsättningen. Vad slutligen angår statlig bidragsverksamhet, vill utskottet understryka vad departementschefen anfört därom, att bidrag endast böra komma i fråga, därest insatser från det allmännas sida av annat slag icke kunna anses utgöra en tillfredsställande garanti för att eftersträvad standardförbättring kommer till stånd. Då utskottet delar departementschefens uppfattning, att en viss utvidgning av bidragsverksamheten icke kan undvikas, ehuru det nuvarande läget manar till största återhållsamhet, är det enligt utskottets mening särskilt angeläget, att strävandena att begränsa byggnadskostnaderna samtidigt på allt sätt främjas.

I anledning av yrkande i motionerna I: 306 och II: 451, att riksdagen måtte besluta hemställa hos Kungl. Maj:t att den av 1944 års riksdag beslutade utredningen om byggnadskostnadernas förbilligande tillsättes med det snaraste, vill utskottet erinra, att departementschefen jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 24 maj 1947 tillkallat sakkunniga för verkställande av utredning i ämnet.

De principiella synpunkter, som departementschefen har anfört i fråga om *organisationen* av den allmänna bostadspolitiken, ha föranlett erinran beträffande bostäder på jordbruksfastigheter. I anslutning till vad som anförts i motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 312 och II: 456 samt II: 384 anser utskottet nämligen ändamålsenligt, att ärenden beträffande lån och bidrag till jordbrukets bostäder handläggas inom de blivande lantbruksnämnderna. I motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 386 föreslås, att dessa nämnder skola handhava de bostadspolitiska åtgärderna avseende all landsbygd. Att de erhålla en så vidsträckt kompetens, är utskottet icke nu berett tillstyrka, men anser denna fråga böra bliva föremål för ytterligare överväganden i samband med utarbetandet av detaljförslag beträffande såväl lantbruks- som länsbostadsnämndernas organisation.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att staten i ökad omfattning skall ställa medel till förfogande för ny- och ombyggnad av *enfamiljshus*. Departementschefen har framhållit såsom en nödvändig förutsättning härför, att åtgärder vidtagas i syfte att komma till rätta med vissa angivna allvarliga missförhållanden på egnahemsmarknaden. Utskottet vill understryka vad departementschefen anfört i detta ämne. Det är angeläget, att frågan om

ytterligare åtgärder beträffande kontrollen över försäljning av statligt belånade egnahem skyndsamt utredes. I den mån åtgärder finnas påkallade, vilka fordra riksdagens medverkan, torde förslag i ämnet böra föreläggas nästa års riksdag.

Vad angår lån till egnahem, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag att ersätta de olika nu gällande formerna av egnahemslån för rena bostadsändamål — med undantag av lantarbetarbostadslån — med en form av statliga lån till nybyggnad eller därmed i fråga om resultatet likvärdig ombyggnad. Utskottet biträder jämväl vad Kungl. Maj:t i anslutning härtill föreslagit beträffande arbetarsmåbrukslåneformens avskaffande och den nya låneformens användning även i fråga om bostadshus på jordbruksfastighet.

Mot förslaget, att belåningsvärdet bör överensstämma med den av det lånebeviljande organet godkända produktionskostnaden, omfattande tomt- och byggnadskostnader, har utskottet intet att erinra.

Beträffande den övre lånegränsen tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag, att denna i de fall där lånet kombineras med kapitalsubvention bör fastställas till högst 90 och i övriga fall till högst 75 procent av belåningsvärdet. Utskottet kan alltså icke biträda vare sig förslaget i motionerna I: 312 och II: 456, att den övre lånegränsen skall generellt fastställas till 75 procent av belåningsvärdet, eller förslaget i motionen II: 450, att gränsen skall fastställas till 100 procent av belåningsvärdet.

Utskottet biträder förslaget att lån skola kunna utlämnas till vissa bostadsinnehavare (såsom kronotorpare och arrendatorer med egna hus), ehuru låntagaren icke innehar fastigheten med äganderätt och därför ej kan lämna inteckningssäkerhet. Härvid förutsätter utskottet, att lånen utlämnas allenast på de särskilda villkor, vilka angivits i propositionen. Yrkan det i motionen II: 454 har utskottet icke funnit möjligt biträda.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag att räntan på det nya egnahemslånet fastställas till 3 procent. Däremot är utskottet ej berett tillstyrka i motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 450 förordad räntenedsättning för äldre lån. Utskottet vill dock erinra, att riksdagen förra året ifrågasatte, huruvida icke en viss räntenedsättning borde kunna ifrågakomma i avseende på sådana äldre tertiärlån till enfamiljshus, som löpa med högre ränta än 3,6 procent. Kungl. Maj:t torde böra undersöka, huruvida förutsättningar för en dylik eftergift kunna anses föreligga, och i samband med framläggande av förslag till nästa riksdag om stödåtgärder för egnahemsverksamheten jämväl upptaga detta spörsmål till prövning.

Vad angår frågan om bottenlån till egnahemslån må erinras, att vid beviljandet av tertiärlån till enfamiljshus bottenlånen förutsättas enligt nuvarande bestämmelser skola upptagas i allmänna marknaden. För denna underliggande kredit ställes en räntegaranti under de första 10 åren av lånets löptid, avseende en årlig ränta av 3,5 procent för primärkredit och däremot

svarande ränta för sekundärkredit. Däremot inkluderas statligt bottenlån i såväl bostadsegnahemslån som bostadsansaffningslån till egnahem för barnrika familjer. Beträffande dessa låneformer förekommer alltså i regel icke någon under det statliga lånet liggande i allmänna marknaden upptagen kredit.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att det statliga egnahemslånet skall kunna omfatta även bottenlån, men att sparbanker och andra kreditinstitut icke skola berövas möjligheten att placera medel i egnahemsfastigheter, förutsatt att detta icke sker till högre ränta än 3 procent. Bottenlån skall därför ingå i det statliga egnahemslånet endast i sådana fall, där stående lån till 50 procent av belåningsvärdet icke kan erhållas i öppna marknaden till en ränta av högst 3 procent eller eljest särskilda skäl föreligga. I samband därmed föreslås, att räntegaranti för underliggande krediter framdeles icke skall lämnas. Frågan om tillfällig räntesubvention förutsattes dock skola upptagas till prövning, i den mån den fortsatta ränteutvecklingen skulle giva anledning därtill.

Utskottet vill beträffande dessa förslag först erinra, att sammanförandet av de olika låneformerna till en gemensam ny låneform förutsätter, att enhetliga bestämmelser lämnas i nu ifrågavarande hänseenden. Det kan emellertid enligt utskottets mening befaras, att Kungl. Maj:ts förslag skulle i händelse av en allmän räntehöjning föranleda avsevärda administrativa olägenheter. Ehuru utskottet är fullt medvetet om att de nya egnahemslånen åtminstone i vissa fall — i likhet med de nuvarande bostadsegnahemslånen och bostadsansaffningslånen — böra kunna omsluta även bottenkrediten, anser utskottet likväl Kungl. Maj:ts förslag av nämnda anledning böra bliva föremål för ytterligare överväganden. Utskottet vill erinra, att prövningen av motsvarande frågor beträffande tertiärlån till flerfamiljshus i anledning av ett uttalande av förra årets riksdag uppskjutits med hänsyn till den genom 1945 års bankkommitté pågående utredningen om fastighetskreditväsendets organisation. Jämväl beträffande lån till enfamiljshus synes i överensstämmelse med förslag i motionen II: 435 ett sådant uppskov påkallat. Då Kungl. Maj:ts förslag är avsett att träda i tillämpning först den 1 juli 1948 synes det utskottet, att uppskovet ej behöver föranleda någon olägenhet.

Utskottet tillstyrker förslaget rörande amorteringsvillkor för egnahemslån. Vad departementschefen anfört med avseende på bostadens storlek och utrustning föranleder ej erinran från utskottets sida. I likhet med departementschefen anser utskottet även att en större eller mindre del av det beviljade lånet må kunna efter prövning av kommunen utbetalas såsom förskott under byggnadstiden.

I motionerna I: 312 och II: 456 har ifrågasatts, huruvida icke egnahemslån tills vidare borde beviljas endast familjer med minst ett barn. En sådan begränsning av långivningen kan utskottet icke tillstyrka.

Sedan år 1942 har viss kapitalsubvention utgått till egnahem för att delvis kompensera egnahemsbyggarna för den under krigsåren inträdda byggnadskostnadsstegringen. Kungl. Maj:ts förslag innebär, i vad gäller nybyggnad, att denna subvention framdeles lämnas såsom ett engångsbidrag om 4 000 kronor, vilket för det stora flertalet egnahem som nu uppföras innebär kompensation med omkring hälften av byggnadskostnadsstegringen. I fråga om tvåfamiljshus skulle bidraget uppgå till 6 000 kronor. Även vid ombyggnad skulle viss subvention beviljas. Bestämmelserna rörande engångsbidraget föreslås utformade i enlighet med vad som nu gäller beträffande räntefri stående del av tertiärlån till enfamiljshus.

I motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456 ha framställts avvikande förslag beträffande subventionens belopp. I anslutning till ett förslag av bostadssociala utredningen föreslås nämligen olika belopp för egnahem i stadssamhällen och på landsbygden, 2 000 kronor respektive 4 000 kronor, vilka belopp skulle höjas till 4 000 kronor respektive 6 000 kronor för barnrika familjer.

Utskottet finner motiverat, att en motsvarighet till den nu utgående kapitalsubventionen tills vidare bibehålles. I vad avser subventionens storlek och form föranleder Kungl. Maj:ts förslag ej erinran. I anledning av motionsyrkandena vill utskottet framhålla, att bostadssociala utredningen icke framlagt något förslag om bibehållande av nuvarande kapitalsubvention. Det förslag av utredningen, ur vilket motionärerna hämtat ovannämnda belopp, har icke till syftemål att giva kompensation för byggnadskostnadsstegringen, utan avser att på egnahemslånets område motsvara det s. k. trekronorsbidrag, som föreslås utgå i vissa fall till familjer i flerfamiljshus. Förslaget om trekronorsbidrag, till vilket utskottet återkommer nedan, har avstyrkts i här berörda motioner. Med det sagda har utskottet velat framhålla, att det av motionärerna återopade förslaget har en helt annan motivering och konstruktion än Kungl. Maj:ts föreliggande förslag. Bland annat skola ifrågakommande belopp enligt utredningens förslag men ej enligt Kungl. Maj:ts beviljas först efter behovsprövning. Att en kompensation för byggnadskostnadsstegring skall vara avsevärt lägre i stadssamhällen än på landsbygden, kan utskottet icke finna motiverat. Då vidare subventionen har till uppgift att under den följd av år, som amorteringstiden omfattar, begränsa familjens utgifter för bostaden, framstår såsom ännu mindre motiverat att bestämma subventionens belopp efter den storlek familjen har vid lånets beviljande.

Såsom villkor för erhållande av egnahemslån jämte kapitalsubvention föreslås i anslutning till byggnadslånebyråns nuvarande praxis skola gälla, att lägenhetsytan i regel icke må överstiga 120 kvadratmeter. Detta villkor har föranlett viss tvekan inom utskottet. Sålunda har ifrågasatts, om icke sagda gräns i fråga om lån till mindre familjer vore väl hög. Utskottet,

som icke vill förorda en allmän sänkning av gränsen, har ej heller ansett det möjligt att differentiera bestämmelsen om lägenhetens maximistorlek efter familjens storlek vid tidpunkten för lånets beviljande. Utskottet förutsätter dock, att det lånebeviljande organet skall, i de enskilda fallen, om förhållandena det påkalla, såsom villkor för understödet fastställa en mindre maximiyta.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag, att förbättringsbidrag, eventuellt kombinerat med lån, alltjämt skall kunna utgå till förbättringsarbeten avseende hus, vilka ännu under ansenlig tid kunna väntas bli bebodda, men för vilka en mera grundlig ombyggnad icke framstår som ekonomiskt försvarlig. Departementschefen har anmält sin avsikt att låta utreda frågan, hur låne- och bidragsbestämmelser beträffande förbättringsarbeten böra utformas. Utskottet vill understryka angelägenheten av att en dylik utredning företages och att förslag i god tid förelägges nästa års riksdag. I motionen II: 155 har föreslagits, att jämväl de som under något av åren 1935—1940 beviljats arbetarsmåbrukslån skola kunna erhålla förbättringsbidrag. Utskottet, som icke är berett tillstyrka motionärernas förslag, förutsätter, att frågan kommer att beaktas i samband med den nämnda utredningen.

De nya bestämmelserna rörande lån och bidrag till enfamiljshus äro avsedda att träda i kraft den 1 juli 1948. De egnahemsbyggare, som dessförinnan i någon av nu gällande former ansökt om egnahemslån men den 1 juli 1948 ännu icke fått sina ansökningar slutligt avgjorda, förutsättas skola erhålla lån enligt de nya bestämmelserna. Detta skulle undantagsvis kunna ske, även om slutligt beslut redan meddelats enligt nu gällande bestämmelser, förutsatt dock att lånet icke utbetalats. Dessa förslag ha ej föranlett erinran. Utskottet har ej funnit skäl föreligga för sådant uppskov med ställningstagande till dessa frågor, som föreslagits i motionen I: 310. Ej heller har utskottet kunnat ansluta sig till det i motionen II: 450 framställda förslaget, att de nya låne- och bidragsbestämmelserna skola äga tillämpning från och med den 1 juli 1947.

Vidkommande härefter de förslag, vilka i propositionen redovisats under samlingsrubriken *bostadsrabatter*, behandlar utskottet först frågan om familjebostadsbidrag. Sådana bidrag utgå för närvarande till mindre bemedlade familjer med tre eller flera minderåriga barn men anses böra utsträckas jämväl till familjer med två barn. Huruvida en familj skall anses såsom mindre bemedlad avgöres för närvarande genom en bedömning främst av dess sammansättning och samlade inkomst. Även i detta hänseende föreslås en viss utvidgning av bidragen, nämligen till familjer, vilka icke kunna anses mindre bemedlade men vilkas beskattningsbara inkomst dock icke överstiger vissa angivna belopp. Familjebostadsbidragen föreslås skola utgå, i stället för såsom nu med viss procent av standardhyran eller, i fråga om eget hem, av den beräknade årliga bostadskostnaden, med ett visst belopp

för barn, bestämt för familjer i flerfamiljshus till 130 kronor och för familjer i egna hem till i regel 20 procent av den årliga kapitalkostnaden. Slutligen må av de i propositionen föreslagna jämkningarna nämnas, att de bränslebidrag, som familjebidragsberättigade familjer för närvarande åtnjuta, skola tills vidare bibehållas, och att jämväl det nya familjebostadsbidraget skall tillfälligt förstärkas med ett bränslebidrag.

I motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 310 anses beslut i dessa ämnen böra anstå till nästa års riksdag.

I motionerna I: 312 och II: 456 avstyrkes utvidgningen av familjebostadsbidragen till att avse jämväl tvåbarnsfamiljer, medan i motionerna II: 449 och II: 450 yrkas att bidragen utsträckas även till familjer med endast ett barn. Vidkommande bidragets storlek uttalas i de nämnda motionerna I: 312 och II: 456, att det såsom Kungl. Maj:t föreslagit bör fixeras till visst belopp per barn, men att någon principiell höjning ej bör äga rum. Förstärkningen av bidraget med ett särskilt bränslebidrag avstyrkes i samma motioner såvitt avser familjer i egna hem.

Utskottet vill understryka, att familjebostadsbidragen böra inlemmas i de åtgärder, som syfta till att förverkliga den allmänna bostadspolitiska målsättningen. Såsom departementschefen framhållit böra de sålunda icke likställas med en allmän hyreshjälp. Ur denna synpunkt har en omprövning av grunderna för nu utgående bidrag befunnits erforderlig.

Utskottet har funnit Kungl. Maj:ts förslag ändamålsenligt och har icke ansett tillräckliga skäl föreligga att med anledning av motionerna föreslå jämkningar i förslaget.

Detta ställningstagande innebär att utskottet ej är berett tillstyrka förslaget i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 310 om uppskov till nästa riksdag med det slutliga ställningstagandet i berörda frågor. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att den föreslagna omläggningen av verksamheten förutsätter vissa tidskrävande förberedelser, vilka icke kunna påbörjas, innan ett principbeslut i ämnet föreligger.

Varken frågan om tidpunkten för ikraftträdandet av bestämmelserna om familjebostadsbidrag till redan befintliga lägenheter eller frågan om de närmare villkoren för sådana bidrag har Kungl. Maj:t ansett böra bliva föremål för avgörande vid innevarande riksdag, enär de kräva ytterligare överväganden. I motionerna I: 311 och II: 455 samt II: 453 framläggas förslag av innebörd, att avgörandet i principfrågan icke skall uppskjutas.

Utskottet är icke berett att mot Kungl. Maj:ts förslag om uppskov med avgörandet nu tillstyrka beslut i ämnet. I anledning av vad som anförts i sistnämnda motion vill utskottet erinra, att preciseringen av de krav i fråga om utrymme och utrustning, som böra ställas på de redan befintliga lägenheterna av Kungl. Maj:t ansetts böra bero på resultatet av en blivande inventering av vissa delar av bostadsbeståndet.

Vidkommande den av Kungl. Maj:t föreslagna särskilda bostadsrabatten,

det s. k. trekronorsbidraget, har departementschefen framhållit betydelsen av att särskilda stödåtgärder vidtagas från det allmännas sida i syfte att bereda hushåll med begränsade ekonomiska resurser, oavsett antalet minderåriga barn, möjlighet att förbättra sin bostadsstandard. Denna fråga borde oavslåtligen följas med uppmärksamhet. Definitiva förslag till åtgärder kunde icke utarbetas, förrän hållpunkter vunnits för en bedömning av riktlinjerna för en framtida systematisk sanering av undermåliga delar av bostadsbeståndet. Redan nu förelåge dock ett starkt behov av en komplettering av det föreslagna familjebostadsbidraget. Utskottet vill, med understrykande av vad departementschefen anfört, tillstyrka de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för här ifrågavarande bidragsverksamhet under budgetåret 1947/48. Utskottet kan därför icke biträda det yrkande om avslag på förslaget, som framställts i motionerna I: 310, I: 312 och II: 456 samt I: 306 och II: 451. Ej heller har utskottet blivit övertygat om lämpligheten av att trekronorsbidraget, i anslutning till vad som föreslås i motionerna I: 311 och II: 455, utgår icke endast till bostadshus uppförda efter den 1 juli 1946 och förvaltade av kommun eller allmännyttigt företag utan även till såväl tidigare uppförda som av enskilda förvaltade bostadshus.

Kungl. Maj:t föreslår jämkning i vissa hänseenden i nu gällande bestämmelser om tertiär- och tilläggs lån till *flerfamiljshus*. Sålunda bör det lånebeviljande organet, då särskilda skäl därtill föreligga, kunna till enskilt bostadsföretag lämna lån intill 90 procent av belåningsvärdet. Vidare böra bestämmelserna om extra amortering av tertiärlån till enskilt bostadsföretag modifieras därhän, att dylik amortering begränsas till att avse en procent av lånets ursprungliga belopp under en tid av sex år. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts nämnda förslag och kan alltså icke biträda avslagsyrkandet i motionen II: 450.

Frågan om ett bostadsföretag skall anses såsom allmännyttigt prövas i varje särskilt fall av byggnadslånebyrån. Såsom förutsättning för denna prövning gäller, att företaget arbetar utan enskilt vinstsyfte och under samverkan med och tillsyn av vederbörande kommun samt att kommunen åtagit sig att i viss utsträckning gentemot staten svara för förluster.

I motionerna I: 313 och II: 457 yrkas, att från och med den 1 juli 1947 förutsättning för att ett bostadsföretag skall kunna godkännas såsom allmännyttigt skall vara, att lägenheterna i företagens hus endast upplåtas såsom hyreslägenheter och att samtliga ledamöter i företagens styrelse utses av kommunen. Utskottet är icke berett att taga ställning till frågan om lämpligheten av att uppställa dessa förutsättningar men anser, att villkoren för godkännande av bostadsföretag såsom allmännyttiga böra bli föremål för omprövning.

Tertiärlånen amorteras årligen med viss kvotdel av det ursprungliga lånebeloppet. Enligt motionen II: 458 skulle detta medföra, att hyrorerna måste

sättas högre än om ränte- och amorteringsbeloppen erlades i form av fast annuitet. Emellertid bestämmas hyrorna icke med utgångspunkt från kapitalkostnaderna under det första året utan med ledning av de beräknade genomsnittliga kapitalkostnaderna under lånets hela löptid. Utskottet är av den uppfattningen, att återbetalning av tertiärlån genom årligen lika stora belopp är att föredraga såväl ur fastighetsekonomisk synpunkt som med hänsyn till statens intresse av säkerhet för utlämnade lån och anser därför icke skäl föreligga till ändring i nuvarande amorteringsbestämmelser.

I motionen II: 156 föreslås, att räntan på tertiärlån till flerfamiljshus, beviljade före den 1 juli 1946, skall sänkas till 3 procent och amorteringstiden förlängas. Utskottet anser att ett avgörande i denna riktning icke är möjligt utan en mera ingående undersökning av de ekonomiska förutsättningarna för och konsekvenserna av ett dylikt beslut. Byggnadslånebyrån bör ägna denna fråga vederbörlig uppmärksamhet och framlägga de förslag omständigheterna må kunna föranleda.

I motionen II: 450 föreslås, att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning angående statliga stödåtgärder för att i allmännyttig regi öka produktionen av kollektivhus. Utskottet finner icke skäl att i nuvarande läge biträda förslaget.

I vad gäller frågan om tillägglåneverksamheten under budgetåret 1947/48 har departementschefen ansett starka skäl tala för att en av den fortsatta byggnadskostnadsstegringen betingad hyreshöjning förhindras. I likhet med departementschefen anser utskottet, att en hyreshöjning i nyuppförda hus nu skulle kunna få synnerligen ogynnsamma allmänna verkningar. Förställningarna om en framtida höjning av hyresnivån skulle sålunda få näring, och fara uppkomma att grundvalarna för den långsiktiga bostadspolitik rubbades. Utskottet delar alltså departementschefens uppfattning, att en mot den inträdda byggnadskostnadsstegringen svarande utvidgning av tillägglåneverksamheten bör komma till stånd. Det sagda innebär, att utskottet icke kan ansluta sig till de avvikande uppfattningar härom, som framförts i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456.

Utskottet tillstyrker den föreslagna förenklingen av vissa bestämmelser om räntesubvention, bland annat innebärande utvidgad tillämpning av den regel, som utesluter ränteeftergift ej överstigande en procent av fastighetens avkastning, varmed torde förstås enligt självkostnadsprincipen beräknade årshyror eller, i fråga om enfamiljshus, beräknad normal årskostnad.

I likhet med departementschefen anser utskottet den praxis, som för närvarande tillämpas inom byggnadslånebyrån vid beräkning av bränslekostnaderna i fråga om egnahem för barnrika familjer, av flera skäl otillfredsställande. Utskottet har därför intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag till ändrade villkor i fråga om den kompensation för bränslekostnadsstegringen, som bör komma barnrika familjer i egnahem till del under budgetåret

1947/48. Det sagda innebär, att utskottet ej kan ansluta sig till yrkandet i motionerna I: 312 och II: 456, att särskilt bränslebidrag icke bör utgå till nämnda familjer.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, att vissa ändringar i kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 462) om statsbidrag till anordnande av pensionärs-hem böra göras till följd av den nya lagen om folkpensionering. Likaså tillstyrker utskottet förslaget, att egnahemsstyrelsen må kunna medgiva utbyte av inteckningssäkerhet för lantarbetarbostadslån mot annan inteckningssäkerhet i samma fastighet inom det vid tidpunkten för utbytet gällande taxeringsvärdet.

Vidkommande *medelsbehovet* för verksamheten under budgetåret 1947/48 vill utskottet först erinra, att full överensstämmelse föreligger mellan Kungl. Maj:ts förslag och yrkandena i de vid riksdagens början väckta motionerna I: 132 och II: 213.

Såsom departementschefen framhållit föreligga stora svårigheter att bedöma utvecklingen på materialmarknaden under den närmaste tiden. Därtill kommer att sedan propositionen framlagts en begränsning av investeringsverksamheten överhuvud framstått såsom oundviklig även av penningpolitiska skäl. Att även den angelägna investeringsverksamheten för bostadsändamål i viss mån skall drabbas av inskränkningar av sistnämnd anledning, torde bliva en följd av de allmänna riktlinjer för meddelande av byggnadstillstånd, som äro under utarbetande. Under sådana omständigheter anmäler sig frågan, om icke omständigheterna lämna utrymme för vissa nedsättningar av de anslagsbelopp, som äskats av Kungl. Maj:t och vilka avse ett nytillskott av i runt tal 50 000 lägenheter i tätorterna under år 1948.

I denna fråga vill utskottet framhålla att ställning icke nu kan tagas till omfattningen av ifrågavarande inskränkningar. Under sommarens lopp torde dessa kunna förutses bliva högst avsevärda. Bostadsbyggnadskvoterna för stadssambhällena kunna därefter icke fastställas förrän under loppet av september månad, och enligt vad utskottet inhämtat planeras att då införa dylika kvoter även för landsbygdens del. Även om riksdagen nu ansåge möjligt att i grova drag angiva den erforderliga begränsningen av bostadsbyggnadsprogrammet, uppkomme svårigheter på grund av den avsevärda eftersläpningen inom bostadsbyggandet att bedöma i vad mån en sådan begränsning skulle påverka medelsbehovet för budgetåret 1947/48.

I detta läge anser utskottet, att de finansiella förutsättningarna böra skapas för bostadsbyggande i den omfattning, som med hänsyn till den allmänna bostadspolitiska målsättningen ansetts angeläget att åstadkomma under 1948. Härigenom komma de ovan angivna inskränkningarna att helt bliva beroende av de överväganden, som föranledas av tillståndsgivningspolitiken. Tilläggas må, att endast ett av de anslag, för vilka en nedskärning ifrågasatts, är

reservationsanslag och att någon olägenhet i form av överflödiga reservationer under anslagen alltså icke uppkommer vid bifall till utskottets förslag.

De i vissa motioner förordade begränsningarna av medelsanvisningen under olika anslag har utskottet alltså icke ansett sig böra biträda.

Utskottet får slutligen erinra, att här ifrågavarande anslag icke kunnat medtagas i riksstaten för budgetåret 1947/48. Anslagen böra därför anvisas på tilläggsstat I till nämnda riksstat.

Under återopande av det anförda och med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag i de delar, som ej berörts här ovan, får utskottet hemställa,

att riksdagen må,

I. beträffande bostadspolitikens organisation,

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till dels de förslag i motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 306 och II: 451, I: 312 och II: 456 samt II: 386, som avse jordbrukets bostäder, dels ock motionen II: 384 godkänna vad i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 18 april 1947 anförts rörande organisationen av den allmänna bostadspolitik, dock med den jämkningen, att handläggningen i länen av ärenden om lån och bidrag till jordbrukets bostäder bör ankomma på lantbruksnämnderna,

b) i anledning av dels de förslag i motionerna I: 306 och II: 451, som beröra bostadspolitikens organisation, dels ock motionen II: 386, i vad nämnda förslag och sistnämnda motion ej behandlats under a), i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anført angående handläggningen i länen av ärenden om lån och bidrag till andra bostäder på landsbygden än jordbrukets bostäder;

II. beträffande egnahemslånets övre gräns, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på de förslag i motionerna I: 310, I: 312 och II: 456 samt II: 450, som beröra detta ämne, godkänna vad i nämnda statsrådsprotokoll förordats rörande den övre lånegränsen för lån till enfamiljshus;

III. beträffande sådana lån till enfamiljshus, för vilka inteckningssäkerhet icke ställes, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på dels förslaget i motionen I: 310, såvitt denna fråga beröres därav, dels ock motionen II: 454 godkänna i samma statsrådsprotokoll förordade lånevillkor;

IV. beträffande ränta på äldre lån till enfamiljshus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, avslå yrkandena om räntenedsättning i motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 450 men i

anledning av motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört i ämnet;

V. beträffande egnahemslånets nedre gräns och frågan om räntegaranti för underliggande kredit, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till det yrkande i motionen II: 435, som berör detta ämne, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

VI. beträffande begränsning av egnahemslångivningen, avslå förslaget i motionerna I: 312 och II: 456, att sådana lån skola tills vidare beviljas endast familjer med minst ett barn;

VII. beträffande kapitalsubvention i samband med lån till enfamiljshus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på de förslag i motionerna I: 306 och II: 451, I: 310 samt I: 312 och II: 456, som beröra detta ämne, godkänna i statsrådsprotokollet angivna belopp;

VIII. beträffande förbättringsbidrag till vissa arbetarsmåbrukslåntagare, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört i anledning av motionen II: 155;

IX. vidkommande tidpunkten för ikraftträdandet av de nya bestämmelserna om lån och bidrag till enfamiljshus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på de förslag i motionerna I: 310 samt II: 450, som beröra denna fråga, godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts i fråga om bestämmelsernas tillämpning från och med den 1 juli 1948;

X. vidkommande lån och bidrag till enfamiljshus i övrigt, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på förslaget i motionen I: 310, såvitt dessa frågor beröras därav, godkänna i statsrådsprotokollet förordade grunder för omläggning av ifrågavarande verksamhet;

XI. vidkommande de i bostadsrabatterna ingående familjebidragen,

a) såvitt angår villkor om visst barnantal, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på dels de förslag i motionerna I: 306 och II: 451, I: 310, I: 312 och II: 456 samt II: 450, som beröra detta ämne, dels ock motionen II: 449, godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts om bidragens utsträckning jämväl till familjer med två barn,

b) såvitt angår villkor om viss inkomstprövning, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på förslaget i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 310, i den mån denna

fråga beröres därav, godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts i ämnet,

c) såvitt angår bidragens storlek, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på de förslag i motionerna I: 306 och II: 451, I: 310 samt I: 312 och II: 456, som beröra detta ämne, godkänna de grunder för bestämmande av bidragens belopp, som förordats i statsrådsprotokollet,

d) såvitt angår villkor och bestämmelser i övrigt, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på förslaget i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 310, i den mån dessa frågor beröras därav, godkänna vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

XII. beträffande familjebostadsbidrag till familjer i redan befintliga lägenheter, med anslutning till Kungl. Maj:ts förslag avslå dels det förslag i motionerna I: 311 och II: 455, som berör detta ämne, dels ock motionen II: 453;

XIII. vidkommande det s. k. trekronorsbidraget,

a) såvitt angår dess användningsområde, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på dels de förslag i motionerna I: 306 och II: 451, I: 310 samt I: 312 och II: 456, som beröra denna fråga, dels ock motionerna I: 311 och II: 455, i vad nämnda motioner ej behandlats under XII., godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts,

b) såvitt angår bestämmelser i övrigt om nämnda bidrag, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på de förslag i motionerna I: 306 och II: 451, I: 310 samt I: 312 och II: 456, som beröra detta bidrag och ej behandlats under a), godkänna de grunder för bidragens utgående under budgetåret 1947/48, vilka förordats i statsrådsprotokollet;

XIV. vidkommande gällande bestämmelser om tertiär- och tilläggs lån till flerfamiljshus, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen II: 450, i vad densamma behandlar denna fråga, godkänna i statsrådsprotokollet förordade jämkningar av dessa bestämmelser;

XV. vidkommande allmännyttiga bostadsföretag, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anför i anledning av motionerna I: 313 och II: 457;

XVI. vidkommande amorteringsplan för tertiärlån, avslå motionen II: 458;

XVII. vidkommande ränte- och amorteringsvillkor, gällande tertiärlån beviljade före den 1 juli 1946, avslå motionen II: 156;

XVIII. vidkommande statliga stödåtgärder för att öka produktionen av kollektivhus, avslå motionen II: 450, i vad densamma avser sådana åtgärder;

XIX. vidkommande tilläggsåtgivningens omfattning under budgetåret 1947/48, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på vad i detta ämne anförts i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456, godkänna i statsrådsprotokollet förordade åtgärder;

XX. vidkommande bränslebidrag till barnrika familjer i egnahem under budgetåret 1947/48, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456, i den mån ställning till frågan tagits i nämnda motioner, godkänna i statsrådsprotokollet förordat förslag om ifrågavarande kompensation för bränslekostnadsstegringen;

XXI. vidkommande räntefoten för förbättringslån och lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1947/48, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, medgiva, att densamma bestämmes till 3,25 procent;

XXII. vidkommande de ovan ej behandlade spörsmål, vilka redovisats i propositionen under rubriken Särskilda frågor, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna vad i statsrådsprotokollet anförts;

XXIII. vidkommande anslagsfrågorna,

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å tertiärlån för vissa bostadsbyggnadsföretag* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 225 000 kronor,

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 13 000 000 kronor,

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till *Särskilda bostadsrabatter* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor,

d) med bifall till såväl Kungl. Maj:ts förslag som motionerna I: 132 och II: 213, i vad motionerna avse medelsanvisning på driftbudgeten, till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor,

e) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa,

1) till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* under V huvudtiteln ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor,

2) till *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre be-medlade, barnrika familjer* under statens utlåningsfonder ett investeringsanslag av 70 000 000 kronor,

f) med bifall till såväl Kungl. Maj:ts förslag som motionerna I: 132 och II: 213, i vad nämnda motioner ej behandlats under d), på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 till *Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden* under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kronor,

g) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa,

1) till *Lånefonden för bostadsbyggande* under statens utlåningsfonder ett investeringsanslag av 100 000 000 kronor,

2) till *Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 64 000 000 kronor,

3) till *Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 40 300 000 kronor,

h) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 under fonden för låneunderstöd anvisa,

1) till *Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder* ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor,

2) till *Lån till bostadsförbättringsverksamhet* ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

Stockholm den 4 juli 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Pauli, Andrén, Bergvall, Gustaf Karlsson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Iwar Anderson, Berling och Ivar Persson; samt

från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Ward, Falla, Rubbestad, Mårtensson, Lindholm, Pettersson i Dahl, Boman i Kieryd, Åkerström, Pettersson i Degerfors, Thapper och Birke.

Reservationer:

1) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Andrén, Heiding, Mannerskantz, Ivar Persson, Falla, Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Boman* i Kieryd och *Birke*, vilka ansett, att utskottet, beträffande de tre slag av åtgärder, som böra vidtagas för att den bostadspolitiska målsättningen skall kunna förverkligas, bort uttala sig för en inskränkning av bidragsverksamheten, och att alltså det stycke på s. 11 och 12 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I fråga» och slutar med orden »sätt främjas», bort hava följande lydelse:

»I fråga — — — av den bostadspolitiska målsättningen. Vad slutligen angår statlig bidragsverksamhet, hyser utskottet principiellt den uppfattningen, att bostadsfrågan icke bör lösas med hjälp av statliga bidrag i förelagten omfattning utan genom åtgärder i syfte att dels främja en fortlöpande sänkning av kostnaderna för produktion och drift av bostadsfastigheter, dels öka förståelsen för värdet av bättre bostäder. Utskottet kan därför icke dela departementschefens mening, att den statliga bidragsverksamheten för bostadsändamål bör ytterligare utvidgas, utan anser, att en successiv minskning av verksamheten bör genomföras.»

2) av herrar *Pauli, Gustaf Karlsson, Gustaf Ivar Anderson, Berling, Eriksson* i Stockholm, *Ward, Mårtensson, Lindholm, Åkerström, Petterson* i Degerfors och *Thapper*, vilka ansett, att utskottet bort helt biträda Kungl. Maj:ts förslag i fråga om organisationen av den allmänna bostadspolitiken och att alltså,

dels det stycke på s. 12 i utskottets yttrande, som börjar med orden »De principiella» och slutar med orden »länsbostadsnämndernas organisation», bort hava följande lydelse:

»Mot de principiella synpunkter, som departementschefen har anfört i fråga om *organisationen* av den allmänna bostadspolitiken, har utskottet intet att erinra. Detta innebär bland annat, att de statliga åtgärderna beträffande bostadsförsörjningen i dess helhet enligt utskottets mening böra åligga en och samma organisation. Utskottet kan därför icke biträda vare sig yrkandet i motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 312 och II: 456 samt II: 384 att ärenden beträffande lån och bidrag till jordbrukets bostäder skola handläggas inom de länsorgan, som komma att leda jordbrukets rationalisering, eller yrkandet i motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 386 att de bostadspolitiska åtgärderna avseende all landsbygd skola handhavas av lantbruksnämnderna. Däremot anser utskottet angeläget, att behovet av och möjligheterna till effektivt samarbete mellan de blivande länsorganen för bostads- och jordbrukspolitiken beaktas vid det närmare utformandet av dessa organ.»

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»I. beträffande bostadspolitikens organisation, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på dels de förslag i motionerna I: 251 och II: 379, I: 257 och II: 389, I: 306 och II: 451, I: 310 samt I: 312 och II: 456, som beröra detta ämne, dels ock motionerna II: 384 och II: 386 godkänna vad i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 18 april 1947 anförts rörande organisationen av den allmänna bostadspolitikens;»

3) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Andrén, Mannerskantz, Falla och Birke*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka det i motionerna I: 312 och II: 456 framlagda förslaget i fråga om övre gräns för egnahemslån och att alltså,

dels det stycke på s. 13 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Beträffande den» och slutar med orden »av belåningsvärdet», bort hava följande lydelse:

»Beträffande den övre lånegränsen har Kungl. Maj:t föreslagit, att denna i de fall där lånet kombineras med kapitalsubvention bör fastställas till högst 90 och i övriga fall till högst 75 procent av belåningsvärdet. I motionerna I: 312 och II: 456 har i stället föreslagits, att lånegränsen skall generellt fastställas till 75 procent av nämnda värde. Då sistnämnda förslag torde innebära en förenkling, tillstyrker utskottet detsamma. Däremot har utskottet ej kunnat biträda det i motionen II: 450 framlagda förslaget om en övre lånegräns vid 100 procent av belåningsvärdet;»

dels ock att nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»II. beträffande egnahemslånets övre gräns i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och de förslag i motionerna I: 312 och II: 456 samt II: 450, som beröra detta ämne, ävensom med avslag på förslaget i motionen I: 310, såvitt denna fråga beröres därav, godkänna vad utskottet förordat rörande den övre lånegränsen för lån till enfamiljshus;»

4) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Andrén, Heiding, Mannerskantz, Ivar Persson, Falla, Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Boman* i Kieryd och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka motionen II: 454 och att därför,

dels det stycke på s. 13 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet biträder» och slutar med orden »möjligt biträda», bort hava följande lydelse:

»Utskottet biträder — — — lämna inteckningssäkerhet. Beträffande villkoren för dessa lån anser utskottet i anslutning till yrkandet i motionen II: 454 att de skola — bortsett från eftergiften i fråga om inteckningssäker-

het — göras fullt jämförliga med de villkor, som komma att gälla för andra egnahemslåntagare.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»III. beträffande sådana lån till enfamiljshus, för vilka inteckningssäkerhet icke ställes, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 454 samt med avslag på förslaget i motionen I: 310, såvitt denna fråga beröres därav, besluta, att lånevillkoren skola — bortsett från eftergiften i fråga om inteckningssäkerhet — göras fullt jämförliga med de villkor, som komma att gälla andra lån till enfamiljshus;»

5) av herrar *Heiding, Ivar Persson, Rubbestad och Pettersson* i Dahl, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka det i motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 450 framförda förslaget om nedsättning av räntan för äldre egnahemslån och att alltså,

dels det stycke på s. 13 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet tillstyrker» och slutar med orden »till prövning», bort hava följande lydelse:

»Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag att räntan på det nya egnahemslånet fastställles till 3 procent. Då utskottet anser riktigast, att även äldre egnahemslån i överensstämmelse med det förslag härom, som framställts i motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 450, erhålla denna räntesats, tillstyrker utskottet bifall till nämnda förslag»;

dels ock nedannämnda moment i utskottets hemställan bort erhålla följande lydelse:

»IV. beträffande ränta på äldre lån till enfamiljshus, med avslag på Kungl. Maj:ts förslag, bifalla yrkandet om räntenedsättning i motionerna I: 306 och II: 451 samt II: 450;»

6) av herrar *Johan Bernhard Johansson, André, Heiding, Mannerskantz, Ivar Persson, Falla, Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Boman* i Kieryd och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka, att beloppet av kapitalsubventionen i samband med lån till enfamiljshus differentieras och att alltså,

dels det stycke på s. 15 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet finner» och slutar med orden »lånets beviljande», bort hava följande lydelse:

»Utskottet finner — — — vidare bibehålles. I vad gäller subventionens storlek, kan utskottet icke biträda förslaget. I stället förordar utskottet i anslutning till motionerna I: 312 och II: 456 samt I: 306 och II: 451 en differentiering av kapitalsubventionen i enlighet med bostadssociala utredningens förslag.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»VII. beträffande kapitalsubvention i samband med lån till enfamiljshus, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till förslag i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456 ävensom med avslag på förslaget i motionen I: 310, såvitt denna fråga beröres därav, godkänna de belopp som utskottet angivit;»

7) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Andrén, Mannerskantz, Falla och Birke*, vilka ansett, att utskottet bort föreslå vissa jämkningar i Kungl. Maj:ts förslag beträffande familjebostadsbidrag och att därför,

dels det stycke på s. 17 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet har» och slutar med orden »i förslaget», bort hava följande lydelse:

»Utskottet har ansett den återhållsamhet med statsutgifter av här ifrågasvarande slag, som kräves i nuvarande läge, böra tills vidare föranleda vissa modifikationerna i Kungl. Maj:ts förslag. Således böra, i enlighet med yrkanden i motionerna I: 312 och II: 456, familjebostadsbidragen ej utsträckas till familjer med två barn och ej heller bör någon principiell höjning av dem vidtagas. Att de fixeras till visst belopp per barn vill utskottet dock ej motsätta sig. Vidare bör ändring ej ske i nu gällande normer för inkomstprövningen;»

dels ock att nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XI. vidkommande de i bostadsrabatterna ingående familjebidragen,

a) såvitt angår villkor om visst barnantal, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till de förslag i motionerna I: 306 och II: 451, I: 310 samt I: 312 och II: 456 som beröra detta ämne, ävensom med avslag på dels ett i motionen II: 450 framlagt förslag i ämnet, dels ock motionen II: 449, avslå Kungl. Maj:ts förslag om bidragens utsträckning jämväl till familjer med två barn,

b) såvitt angår villkor om viss inkomstprövning, med bifall till motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 310, i den mån denna fråga beröres därav, avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändring i nu gällande normer för inkomstprövningen,

c) såvitt angår bidragens storlek, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, med bifall till det förslag i motionerna I: 312 och II: 456, som berör denna fråga, ävensom med avslag på förslaget i motionerna I: 306 och II: 451 samt

I: 310, såvitt denna fråga beröres därav, godkänna de grunder för bestämmande av bidragens belopp, som utskottet förordat,

d) såvitt angår — — — statsrådsprotokollet föreslagits;»

8) av herrar *Heiding, Ivar Persson, Rubbestad, Pettersson* i Dahl och *Boman* i Kieryd, vilka ansett, att utskottet bort avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändrade grunder för familjebostadsbidrag och att alltså,

dels de tre på varandra följande stycken på s. 17 i utskottets yttrande, som börja med orden »Utskottet vill» och sluta med orden »ämnet föreligger», bort ersättas med ett stycke av följande lydelse:

»I anslutning till vad som påyrkats i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 310 anser utskottet, att ett principbeslut i frågorna om familjebidrag bör anstå till nästa års riksdag. Med denna motivering anser sig utskottet böra avböja såväl Kungl. Maj:ts förslag som de förslag, vilka framlagts i övriga ovannämnda motioner.»

dels ock att nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XI. vidkommande de i bostadsrabatterna ingående familjebidragen, med bifall till förslaget i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 310, såvitt denna fråga beröres därav, avslå såväl Kungl. Maj:ts förslag som dels de förslag i motionerna I: 312 och II: 456 samt II: 450, som avse denna fråga, dels ock motionen II: 449;»

9) av herr *Bergvall*, vilken ansett, att utskottet bort förorda en utsträckning av trekronorsbidraget till redan befintliga fastigheter och fastigheter under enskild förvaltning och att därför,

dels det stycke på s. 17 och 18 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Vidkommande den» och slutar med orden »förvaltade bostadshus», bort hava följande lydelse:

»Vidkommande den — — — I: 306 och II: 451. I anslutning till vad som föreslås i motionerna I: 311 och II: 455 bör enligt utskottets mening trekronorsbidraget icke begränsas endast till bostadshus uppförda efter den 1 juli 1946 och förvaltade av kommun eller allmännyttigt företag.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XIII. vidkommande det s. k. trekronorsbidraget,

a) såvitt angår dess användningsområde, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 311 och II: 455, i vad nämnda motioner ej behandlats under XII., samt med avslag på de förslag i motionerna I: 306 och

II: 451, I: 310 samt I: 312 och II: 456, som beröra denna fråga, besluta att bidraget ej skall begränsas endast till bostadshus uppförda efter den 1 juli 1946 och förvaltade av kommun eller allmännyttigt företag,

b) såvitt — — — i statsrådsprotokollet;»

10) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Andrén, Heiding, Mannerskantz, Ivar Persson, Falla, Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Boman* i Kieryd och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort avslå förslaget om s. k. trekronorsbidraget och att alltså,

dels det stycke på s. 17 och 18 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Vidkommande den» och slutar med orden »förvaltade bostadshus», bort hava följande lydelse:

»Den av Kungl. Maj:t föreslagna särskilda bostadsrabatten, det s. k. trekronorsbidraget, avsedd att utgå redan under budgetåret 1947/48, skulle, såsom framhållits i motionerna I: 312 och II: 456 dels innebära, att vissa företagsformer gynnas på bekostnad av andra och dels komma att fördelas efter skiftande och slumpmässiga grunder. Vidare skulle bidraget, såsom framhållits i motionerna I: 306 och II: 451, lätt komma att framstå såsom ur social synpunkt orättvist och därjämte på ett ensidigt sätt gynna de större städerna. I anslutning till yrkanden såväl i nämnda motioner som i motionen I: 310 anser sig utskottet därför böra avstyrka förslaget.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XIII. vidkommande det s. k. trekronorsbidraget, med bifall till de förslag, som beträffande detta bidrag framställts i motionerna I: 306 och II: 451, I: 310 samt I: 312 och II: 456 avslå såväl Kungl. Maj:ts förslag i ämnet som motionerna I: 311 och II: 455 i vad nämnda motioner ej behandlats under XII;»

11) av herrar *Gustaf Karlsson, Berling, Eriksson* i Stockholm, *Ward, Mårtensson, Lindholm, Åkerström, Petterson* i Degerfors och *Thapper*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om utredning av vad som bör förstås med allmännyttigt företag och att alltså,

dels det stycke på s. 18 i utskottets yttrande, vilket börjar med orden »I motionerna» och slutar med orden »för omprövning», bort ersättas med fyra stycken av följande lydelse:

»I motionerna I: 313 och II: 457 framhålles, att klarhet hittills icke vunnits rörande syftet med och villkoren för tertiärlån till allmännyttiga bostadsföretag. Enligt motionärernas uppfattning bör syftet vara dels att vidga möjligheterna för kommunerna att bedriva en aktiv bostadspolitik, dels att öka tillgången på billiga hyreslägenheter.

I motionerna anföres bland annat, att en utbyggnad av bostadsrabattsystemet vid rådande starka efterfrågan på nya lägenheter kommer att göra det till ett problem, hur de familjer som bli berättigade till bostadsrabatter skola få möjlighet att utnyttja dessa. Med hänsyn härtill borde lägenheterna i hus förvaltade av allmännyttiga företag i betydande utsträckning upplåtas till dylika familjer, vilket anses förutsätta, att kommunerna helt och fullt bära ansvaret för tillkomsten och skötseln av allmännyttiga företag. Det framhålles vidare, att ansvaret för uppkommande förluster vid förvaltningen av dylika företag skola delas mellan staten och kommunerna. Då det för staten icke är praktiskt möjligt att fortlöpande följa skötseln av alla de fastigheter, som förvaltas av allmännyttiga företag, måste statens intresse av en ändamålsenlig förvaltning tillgodoses genom vederbörande kommun.

Under hänvisning till de anförda synpunkterna yrkas i motionerna, att från och med den 1 juli 1947 förutsättningen för att ett bostadsföretag skall kunna godkännas såsom allmännyttigt skall vara, att lägenheterna i företagets hus endast upplåtas såsom hyreslägenheter och att samtliga ledamöter i företagets styrelse utses av kommunen.

Utskottet finner de i motionerna anförda synpunkterna beaktansvärda men är icke berett att utan närmare utredning tillstyrka förslaget. I anledning av vad som anförts i motionerna torde riksdagen bära hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt dylik utredning, så att förslag i ämnet kan föreläggas nästa riksdag.»

dels ock att nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XV. vidkommande allmännyttiga bostadsföretag, i skriftelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag i frågan, vilka företag som bära hänföras till denna kategori;»

12) av herr *Bergvall*, vilken ansett, att det stycke på s. 19 i utskottets yttrande, som behandlar tilläggsåverksamhetens omfattning under budgetåret 1947/48 och börjar med orden »I vad» och slutar med orden »och II: 456», bort hava följande lydelse:

»I vad — — — hyreshöjning förhindras. I likhet med departementschefen anser utskottet, att på grund av den inträdda byggnadskostnadsstegringen en viss utvidgning av tilläggsåverksamheten icke kan undvikas, i varje fall icke på vissa orter. Det sagda — — — II: 456.»

13) av herrar *Johan Bernhard Johansson, André, Heiding, Mannerskantz, Ivar Persson, Falla, Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Boman* i Kieryd och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort uttala sig för en begränsning av tilläggsåverksamheten och att alltså,

dels det stycke på s. 19 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I vad» och slutar med orden »och II: 456», bort hava följande lydelse:

»I vad gäller frågan om tilläggsåneverksamheten under budgetåret 1947/48, har departementschefen under hänvisning till den fortsatta byggnadskostnadsstegringen funnit en utvidgning av denna verksamhet nödvändig. Utskottet kan icke dela denna uppfattning utan anser tvärtom, i anslutning till vad som anförts i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456, att en ytterligare nedskärning av tilläggsångivningen bör företagas under budgetåret 1947/48.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XIX. vidkommande tilläggsångivningens omfattning under budgetåret 1947/48, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456 godkänna vad utskottet anfört om nedskärning av denna verksamhet;»

14) av herrar *Johan Bernhard Johansson, Andrén, Heiding, Mannerskantz, Ivar Persson, Falla, Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Boman* i Kieryd och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka särskilt bränslebidrag till barnrika familjer i egnahem och att alltså,

dels det stycke på s. 19 och 20 i utskottets yttrande, som börjar med orden »I likhet» och slutar med orden »nämnda familjer», bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:t har föreslagit, att under budgetåret 1947/48 barnrika familjer i egnahem skola erhålla ett särskilt bränslebidrag. I anslutning till vad som härom anförts i motionerna I: 312 och II: 456 samt ställningstagandet i motionerna I: 306 och II: 451 anser sig utskottet böra avstyrka förslaget.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XX. vidkommande bränslebidrag till barnrika familjer i egnahem under budgetåret 1947/48, i anslutning till motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456, i den mån ställning till frågan tagits i nämnda motioner, avslå Kungl. Maj:ts förslag i ämnet;»

15) av herr *Bergvall*, som ansett, att utskottet beträffande vissa anslag bort förorda nedsättning av de av Kungl. Maj:t äskade beloppen och att alltså,

dels de fyra på varandra följande styckena på s. 20 och 21 i utskottets yttrande, som börja med orden »Såsom departementschefen» och sluta med orden »böra biträda», bort ersättas med ett stycke av följande lydelse:

»Vid beräkningen av medelsbehovet har Kungl. Maj:t utgått från det byggnadsprogram för år 1948, som ur bostadspolitisk synpunkt ter sig önskvärt. Såsom från regeringens sida framhållits framstår emellertid en begränsning av investeringsverksamheten även för bostadsändamål såsom ett ofrånkomligt medel i penningpolitiken. Såsom framhållits i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456 bör detta enligt utskottets mening komma till uttryck vid anslagsberäkningen. I jämförelse med vad Kungl. Maj:t har föreslagit bör investeringsanslaget till lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer av denna anledning nedsättas från 70 till 65 miljoner kronor. Under lånefonden för bostadsbyggande har Kungl. Maj:t räknat med ett medelsbehov av 200 miljoner kronor. Det för ändamålet äskade anslaget synes böra nedsättas med 20 procent av detta belopp, alltså från 100 till 60 miljoner kronor. Med tillämpning av samma procentavdrag på det för tertiärlån beräknade medelsbehovet synes investeringsanslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet böra nedsättas från 64 till i avrundat tal 50 miljoner kronor. Det äskade anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet bör reduceras till 25 miljoner kronor. Även här angivna belopp synas tillräckliga vid en byggnadsverksamhet av den omfattning som enligt av Kungl. Maj:t framhållna synpunkter synes kunna ifrågakomma.»

dels ock nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XXIII. vidkommande anslagsfrågorna,

e) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa,

1) till — — — 12 000 000 kronor,

2) till *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* under statens utlåningsfonder ett investeringsanslag av 65 000 000 kronor;

g) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa,

1) till *Lånefonden för bostadsbyggande* under statens utlåningsfonder ett investeringsanslag av 60 000 000 kronor,

2) till *Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 50 000 000 kronor,

3) till *Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor;

-----»

16) av herrar *Johan Bernhard Johansson, André, Heidig, Mannerskantz, Ivar Persson, Falla, Rubbestad, Pettersson* i Dahl, *Boman* i Kieryd och *Birke*, vilka ansett, att utskottet beträffande vissa anslag bort förorda nedsättning av de av Kungl. Maj:t äskade beloppen och att därför,

dels de fyra på varandra följande styckena på s. 20 och 21 i utskottets yttrande, som börja med orden »Såsom departementschefen» och sluta med orden »böra biträda», bort ersättas med två stycken av följande lydelse:

»Vid beräkningen av medelsbehovet har Kungl. Maj:t utgått från det byggnadsprogram för år 1948, som ur bostadspolitisk synpunkt ter sig önskvärt. Numera framstår emellertid en begränsning av investeringsverksamheten även för bostadsändamål såsom ett ofrånkomligt medel i penningpolitiken. Såsom framhållits i motionerna I: 306 och II: 451 samt I: 312 och II: 456 bör detta enligt utskottets mening komma till uttryck vid anslagsberäkningen. I jämförelse med vad Kungl. Maj:t har föreslagit bör reservationsanslaget till bidrag till inrättande av pensionärshem av denna anledning nedsättas från 12 till 10 miljoner kronor och investeringsanslaget till lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer från 70 till 65 miljoner kronor. Under lånefonden för bostadsbyggande har Kungl. Maj:t räknat med ett medelsbehov av 200 miljoner kronor. Det för ändamålet äskade anslaget synes böra nedsättas med 20 procent av detta belopp, alltså från 100 till 60 miljoner kronor. Med tillämpning av samma procentavdrag på det för tertiärlån beräknade medelsbehovet synes investeringsanslaget till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet böra nedsättas från 64 till i avrundat tal 50 miljoner kronor. Det äskade anslaget till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet bör reduceras till 25 miljoner kronor.

Oavsett frågan om begränsning av investeringsprogrammet bör i anledning av utskottets avstyrkande av särskilt bränslebidrag till familjer i egna hem förslagsanslaget till hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer nedsättas från 13 till 11,5 miljoner kronor. Då utskottet avstyrkt förslaget om det s. k. trekronorsbidraget bör slutligen det till särskilda bostadsrabatter äskade reservationsanslaget på 0,5 miljoner kronor utgå.»

dels ock, att nedannämnda moment av utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»XXIII. vidkommande anslagsfrågorna,

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 11 500 000 kronor;

c) avslå Kungl. Maj:ts förslag om medelsanvisning till *Särskilda bostadsrabatter*;

e) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa,

1) till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* under V huvudtiteln ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor,

2) till *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* under statens utlåningsfonder ett investeringsanslag av 65 000 000 kronor;

g) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa,

1) till *Lånefonden för bostadsbyggande* under statens utlåningsfonder ett investeringsanslag av 60 000 000 kronor,

2) till *Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 50 000 000 kronor,

3) till *Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 25 000 000 kronor;
